Müslim ile Müslüman
Birbirinden Nasıl Ayırt Edilebilir?

Feriduddin AYDIN
feriduddin@gmail.com

دار العِبَر للطباعة والنشر
Al-Ibar Publishing
İstanbul-2018

Müslim ile Müslüman Birbirinden Nasıl Ayırt Edilebilir?

İki şey arasındaki benzerlik, bazen büyük açmazlara sebep olabilir. ***İslâm*** ile ***Müslümanlık*** gibi.. Bu iki kavram, çok eskiden beri hep birbirine karıştırılmıştır. Müslümanlığın barındırdığı tehlikeli sırların ortaya çıkmaması için *-eskiden beri-* harcanan yoğun çabalarla yaklaşık bin yıldır nesiller, bu iki kavramın aynı anlama geldiklerine inandırılmıştır. Bu yanılgı ise günümüzde büyük ve çözümsüz sonuçlar doğurmuştur. Bunlardan biri de bugün ***Müslim*** ile ***Müslüman*** kişiliğin birbirinden kolayca ayırt edilemiyor olmasıdır. Bu da özellikle çağımızın Ordadoğu'sunda, çözümlenmesi artık imkânsız bir problem halini almıştır. Bu yüzden İnançlarda, düşüncelerde, zihniyetlerde ve kanaatlerde inanılmaz bir kaos yaşanmaktadır.

İslâm ile ***Müslümanlığın,*** görünürdeki benzeşmelerinden doğan talihsiz yanılgı, ilim adamlarının elini kolunu bağlayacak kadar karmaşıktır. Çünkü, *-sanıldığının aksine-* bu iki kelime sadece iki farklı terim olmakla sınırlı değildirler. Bununla birlikte onlardan her biri, ayrı bir dinin adıdır. Şimdi bu noktada biraz düşünelim; İki dini karşılaştırmaya kalkışmak oldukça zordur. Dolayısıyla böyle bir uğraş, araştırmacıyı ne derece yoracak ve belki amacına ulaşmadan onu nasıl tükenme noktasına getirebilecekse, İslam'ın bağlısı olan ***Müslim*** ile Müslümanlığın bağlısı olan ***Müslüman*** kişilik arasında mukayese yapmak da o derece gailelidir. Dolayısıyla temelde birbirine aykırı olan bu iki kişilik arasındaki uçurumun derinliğini kestiremeyen kimse *-eğer mü'min ise-* îmânî risklerle karşılaşabilir. Bu ilgiyle İslâm akidesinde, insan ilişkilerine yansıyan sonuçları bakımından, îmânı zedeleyici inanışlara dair uyarıların büyük önem taşıdığına burada işaret etmek gerekir.

***

Günümüzde, İslâm'ın kutsal ve dokunulmaz değerlerine karşı Müslümanların büyük çoğunluğu yaygın biçimde saygısız davranmaktadırlar. Bu davranışlar büyük ölçüde bilgisizlikten kaynaklanmaktadır. Ancak, bilinçli olarak böyle davrananların sayısı da az değildir. Bilinçli ya da bilinçsiz olarak İslâm'a karşı sıkça işlenen suçlar, aslında gerek din sosyolojisi kapsamında, gerekse hukukî açıdan genişçe incelenmeye değer. Çünkü bu suçlar, günümüzde hemen hiç karşılık bulmuyor olsa bile ***"önemli ve çok yönlü sorunlar"*** diye nitelenebilecek sonuçlar doğurmaktadır. En vahimi de bu ihlâllerin birçoğunda imanın zevâli ile kişinin uğrayacağı manevi felâkettir. Muhtemelen ***müslim*** sayılabilen bir ***müslümanın*** böyle bir durumda kalması gibi örnekler çoktur. Nitekim toplumumuzda, *-bilgisizlik yüzünden-* Müslüman olduğunu söylüyor olsa bile gerçekte muvahhid mü'minlerin sayısı esasen az değildir. Hal böyleyken, Birçok kimse, bu ihlâllerin *"bireysel bir sorun"* olduğunu, dolayısıyla üzerinde durulmaması gerektiğini sanabilir. Oysa doğurduğu sonuçlar *(dolaylı yollarla)* ahlâksızlığın yayılmasına yol açabildiği gibi sosyal hayatta sıkça rastlanan çeşitli anlaşmazlıklara ve kavgalara da yol açabilir. Günümüzde yaşanan çatışmaların, toplumsal patlamaların ve terör olaylarının arkasında yatan nedenlerin başında inançlara karşı işlenen suçları sayabiliriz.

Bunlar bir yana; *-konumuzu ilgilendiren açıdan incelendiği takdirde-* bu suçlar, pervasızlıklar ve aşağılayıcı yorumlar, aynı zamanda ***Müslim*** ile ***Müslümanı*** birbirinden ayırt edici anlamlar da taşırlar. Bununla birlikte *-çok tanrılı bir din olan-* ***Müslümanlık*** ile *-bir tevhid dini olan-* **İslâm**, *(sırf dıştan benzeştikleri için),*

aralarındaki derin uçurumun farkında olamayanlar, ***Müslim*** ile ***Müslüman*** kişiyi de birbirinden kolayca ayırt edemeyebilirler. Ancak, genelde bilgisizlikten kaynaklandığını varsayacak olsak bile bu gafletin tahmin edilemeyecek tehlikelere yol açabileceğini unutmamak gerekir. Özellikle İslâmî değerlere karşı bilinçli olarak işlenen suçlar *-en azından-* mü'minler üzerinde tarifi imkânsız bir işkence etkisi bırakır ve onları derinden yaralar. Bu ise beklenmedik tepkilere yol açabilir; insan ilişkilerine büyük zararlar verebilir ve muhtemel gelişmelerin sonunda halkın huzurunu bozabilir; hatta toplumun çözülmesine bile neden olabilir.

Bilindiği üzere, günümüz dünyasında İslâm'ı koruyup savunabilecek bir otorite *-maalesef-* bulunmadığı için mü'min azınlığın mensupları, zaman zaman bu boşluğu doldurmak zorunda oldukları kanaatine kapılırlar. Müslümanların dayanılmaz saygısızlıkları karşısında harekete geçmek mecburiyetinde olduklarına inanırlar. Bu yüzden bazı mü'min kişi veya grupların nadir de olsa *-özellikle haricîlerin etkisi altında kalarak-* şiddete baş vurduğu bir vakıadır. İşte bütün bu sorunlara bir nebze ışık tutacak bilgiler kapsamında ***Müslim*** ile ***Müslüman*** kişilik arasındaki farklara kısa da olsa bazı örneklemeler eşliğinde bilgi sunmakta yarar vardır.

Müslim ile **Müslüman** kişi arasındaki **inanış, düşünce** ve **davranış** farklarını burada genişçe izah etmeye elbette imkân yoktur. Ancak bu iki kişilik arasında bulunan *(söz konusu üç noktadaki)* önemli farkları *-maddeler halinde-* şöyle özetlemek mümkündür:

1) Müslim kişi, *-sırf Allah'a gösterilmesi gereken bir saygı biçimiyle-* faniye saygı gösterilemeyeceğini bilir ve böyle inanır.[1] Ancak Müslümanlar tarafından ölümle tehdit edildiği zaman *(bilgisini kullanarak)* bir yol seçmeye bakar ve sonucuna katlanır! Nitekim Müslim insanın, inancından kaynaklanan bu tutumu onu özellikle Türkiye'de büyük tehlikelerle karşılaştırır. Bunun örnekleri sıklıkla yaşanır. Müslimler bu yüzden yargılanır, ağır cezalara çarptırılır, bazen de acımasızca linç edilirler![2] Müslim kişiyi çok tanrılı dinlerin bağlılarından ayıran en belirgin ölçüt budur.

2) Müslim kişi, *-imkânlar elverdiğinde-* **«izâfî gayb»**'ın beş duyu sayesinde ve araç kullanılarak bilinebileceğine, ancak **«mutlak gayb»**'ın Allah'tan başkası tarafından asla bilinemeyeceğine, şayet elçiye bildirilmişse bunun mümkün olabileceğine inanır. Müslüman ise **Kur'ân**, **ilim** ve **akıl** ile izahı ve kanıtlanması olanaksız iddialarla bunun **«evliyalar»** için de mümkün olduğuna inanır. Aslında iki ayrı dine bağlı olan bu iki figürün inançları arasındaki söz konusu fark *-kendi sınırlarında-* son derece doğaldır. Çünkü bunların her biri, öbüründen ayrı bir dine bağlıdır. Doğal olmayan şey; bu iki dinin aynı olduğuna inanan insanların bu aykırı inanışlar konusunda tartışmalarıdır. İşte bu yüzden talihsiz olaylar yaşanmaktadır. Nitekim **«Neo-Selefîler»** bu tür hatalara düşerek büyük gailelere neden olmuşlardır. Onların bilgili ve mutedil mü'minlerden farkları bu noktada açığa çıkmıştır.

---

[1] Özellikle üç duruş biçimi vardır ki *-İslâm akidesine göre-* her kim ve ne olursa olsun; *Allah'tan başkasına*, bunlardan biriyle asla saygı gösterisinde bulunulamaz. Bunlar: 1) Karşısında, susarak ve kımıldaman ayakta durmak; 2) Karşısında, rüku'a varmak. 3) Karşısında, Secdeye varmak. Kim bu duruş biçimlerinden herhangi biri ile *Allah'tan başkasına* saygı gösterirse sonucuna katlanmak zorunda kalır!!!

[2] Türkiye'de siyasî kisve ile kamufle edilmiş animist bir akımla Müslümanlığın karışımından oluşan çok yeni bir dinin militanları, cumhuriyetin başından 1980'lerin sonuna kadar mü'minleri kâh şeytanlaştırarak, kâh onları tarikatçılar kategorisinden sayarak sayısız cinayetler işlemişlerdir. İlâhlarını akıl hastalarına kırdırarak bahaneler yaratan bu azınlık Müslümanlara dokunmazlarken, 1980 yılına kadar **İslam**'a ve **Müslimlere** karşı çok sert politikalar izlemişlerdir. Tarikatçılara, ***«Türban yaygarası»***'ndan sonra yenik düşmüş olsalar da *-mü'minlere karşı-* iktidardaki Müslüman tarikatçılarla aynı tutum içindedirler.

3) Müslim-mü'min kişi, muvahiddir. *(Allah'ı **zatında, sıfatlarında** ve **isimlerinde** birleyen)* bir inanca sahiptir. Bu inanca **«Tevhid»** denir. Müslüman ise **teomorfisttir**. Yani -*spekülatif yorumlarla inkâr etmeye kalkışırsa da*- aslında **tanrılaştırdığı insanlara** tapar.[3] Bu inanç özellikle -*Türk Müslümanlığının önemli bir ekolü olan*- Nakşbendî Tarikatı'nın otoriteleri tarafından -*mistik terminoloji kullanılarak*- açıkça dile getirilmiştir.[4] Fakat dil, ağdalı ve rûhânî bir üslupla kullanıldığı için, bu spekülatif yöntemi İslâmî ağızdan ayırt edebilecek bilgi ve kültürden yoksun bulunan Müslümanlar **tevhid** ile **teomorfik** inançlar arasındaki uçurumun farkında olamamışlardır! Nitekim İslâm'ın 1000 yıldır Türkler tarafından Müslümanlıkla sürekli karıştırılıyor olmasının temel nedeni budur. Bunun birçok ikincil nedeni daha vardır ki bunların başında Türkçe gelmektedir. Çünkü Türkçe -*yüzyıllar boyu göçebeliğin ve askerî ruhun baskısı altında*- sade bir halk dili olarak kalmış, tarihin hiçbir döneminde *(ve günümüzde de)* bir bilim dili olma özelliğini kazanamamıştır. Dolayısıyla Türkçeyi ana dil olarak konuşanlar, İslâm akaidinin inceliklerini anlamakta oldukça zorluk çekerler.

4) Müslim-mü'min kişi, İslâm'ın bütünlüğüne inanır ve ***«ef'âl-i mükellefîn*** **أحكام الأفعال المكلّفين»** ahkâmını çiğnememeğe özen gösterir. Örneğin; Kur'ân-ı Kerîm'in bir anayasa olduğuna inanır, bireysel ve toplumsal yaşamın bu anayasaya uygun olmasını ister; canını bu uğurda tehlikeye atmaktan da çekinmez. Kur'ân-ı, asla ölü ruhuna okumaz. *(Çünkü Hz. Peygamber'in ve dâvâ arkadaşlarının, Kur'ân-ı, asla ölü ruhuna okumadıklarını kesin olarak bilir).* İslâm'n, -*esasen*- siyasi, sosyal ve kültürel hayatın kuşatıcısı ve düzenleyicisi olduğunu bildiği için, dini siyasete alet etmez, çünkü edemez ve onu bir sömürü aracı olarak kullanmaz, çünkü kullanamaz. Müslüman ise, İslâm'ın bütünlüğüne inanmaz. Tam tersine -*kendisi ile alâkası bulunmamasına rağmen, yetkisiz ve bilgisiz olarak*- sık sık Kur'ân-ı Kerîm'den söz eder; onu ölü ruhuna okur; ücret karşılığı, Kur'ân okumaktan ve okutmaktan çekinmez.

5) Müslim-mü'min kişinin yaşamında rûhânîlik yoktur; Bu nedenle *(başka dinlere ait mistik akımlar oldukları için!)* tasavvuftan, ve tarikatlardan uzak durur. Hayatını takva ölçülerine göre düzenlemeye çalışır. Müslüman ise çelişkilerle dolu kaotik bir dinsel yaşam içinde bocalar. Müslümanların bir kısmı tarikatçıdır. Örneğin Türkiyeli, Türkistanlı ve Afganistanlı Müslümanlar arasında **Nakşbendî** ve **Alevi** tarikatları,

---

[3] Örneğin bir tarikatçı (mürid), şeyhine taptığını, onu Allaha eş koştuğunu nadiren ağzından kaçırır. Keza Sünnici ya da Alevî bir Müslüman herhangi bir yatırın, bir «velinin», Allah'ın ortağı olduğunu kolay kolay itiraf etmez, açıktan söylemez, fakat içinde kesinlikle böyle inanır. Dolayısıyla takiyye, sadece Şiilere mahsus bir sır saklama yöntemi değil, aynı zamanda Sünnici ve Alevîler arasında da yaygındır. Müslümanlar, şeyhlere, evliyalara, yatırlara ve Osmanlı padişahlarına ibadet etmediklerini, sadece onlardan şefaat dilediklerini ileri sürerler. Ancak bu tutumlarıyla Zümer Suresi'nin üçüncü ayet-i Kerime'sinde izah edilen duruma düştüklerini hiç düşünmezler.

[4] Nakşbendî şeyhlerinden **Abdulhakîm Arvâsî** 1923 yılında kaleme aldığı «**Râbıta-i Şerîfe»** adlı risâlesinde «**râbıta»** ritüelinin icra şeklini aşağıdaki satırlarında tarif ederken insanın, Allah'ın sırf zatına mahsus sıfatlara sahip olabileceğini ifade etmektedir. Sözleri aynen şöyledir:

«Râbıta, Sıfat-ı İlâhiyye-i Zâtiye ile mütehakkık, makâm-ı müşâhedeye vâsıl bir kâmil–i mükemmel ile rapt-ı kalb eyleyüp huzur ve gıyabında o zatın sûretini hızâne-i hayâlinde hıfzetmekten ibarettir.»

Yazar, ağdalı bir ifade kullandığı için -*günümüzün okuyucusu tarafından anlaşılamayabileceği endişesiyle yukarıdaki tarifi*-, **Necip Fazıl Kısakürek** aşağıdaki şekilde sadeleştirilmiştir.

«Râbıta, İlâhî-Zâtî sıfatlarla tahakkuk etmiş ve müşahede makamına varmış bir kâmil ve mükemmele kalb bağlayıp, huzur ve gıyabında o zatın suretini hayâl hazinesinde muhafaza etmekten ibarettir.» Kaynak: **Abdulhakîm Arvâsî**, Râbıta-i Şerîfe, Bayezit Devlet Kütüphânesi No. 243435 s. 18

Hindistan ve Pakistan'da da **Diyobendîlik** yaygındır. Türkiyeli Alivîler, kimliklerine göre Müslüman olmalarına rağmen Alevîlik, Müslümanlıktan bağımsız bir din haline gelmiştir. Oysa Türk Alevîliği de temelde Türk Sünniliği gibi İslâm'a tepki olarak doğmuş bulunan Müslümanlığın bir varyantıdır. Ayrıca Anadolu'da, isimleri uzun bir listeyi doldurabilecek ***(Kâdirî, Rufâî, Halvetî, Cerrahî, Mevlevî, Bektaşî*** *ve* ***Melâmî*** *gibi)* birçok tarikat eskiden beri yerleşmiştir.

6) Müslim-mü'min kişi, *-îmânın selâmeti için-* ihlâs ve takvanın önemine inanır. Onun için Allah'a bağlılığını erdemli ve disiplinli bir yaşamla sürdürmeye özen gösterir. Müslüman ise takva ile alâkası olmayan bir dindarlık gösterisi içinde yaşar. Bu ilgiyle belirtmek gerekir ki Müslümanlıktaki **«dindarlık»,** İslâm'daki **«takva»**'nın alternatifidir.

7) Müslim-mü'min kişi; bireysel ve sosyal disiplinin; sevgi, saygı ve barışın varlığı güçlülüğü ve devamı için güzel ahlâkın esas olduğuna inanır. İlginçtir ki Müslümanlar, kendi dillerine ve dinlerine ait olmayan bu kutlu kelimeyi sık sık kullanırlar. Ne var ki ahlâk, onlar için hemen hiçbir anlam ifade etmez. Nitekim şu çok çarpıcı örnek, Müslümanlar arasındaki yaygın ahlaksızlığı yeterince kanıtlamaktadır;

İslâmî ilimlerden tamamen habersiz ve hiç Arapça bilmedikleri halde Kur'ân-ı Kerîm'i Türkçeye çevirmeyi göze almış birçok Müslüman meâl yazarı, Kur'ân'ın metninde geçen **«Müslimler»** sözcüğünün Arapçasını **«Müslümanlar»** şeklinde tercüme etme cüretini göstererek, *-dille ifade edilmesi zor-* bir ahlâksızlık örneği vermişlerdir. Bu şahısların bilgi düzeylerini ve sorumluluk duygularını test etmek isteyenler, meselâ Kur'ân-ı Kerîm'den *(bir âyetin yalnızca Arapçasını)*, bu meâl yazarlarından diledikleri birine gösterip *(onun, herhangi bir kaynağa başvurmasına meydan vermeden!)* çevirisini isteyerek *-burada ifşa edilen-* bu korkunç gerçeğe bizzat tanıklık edebilirler.

İşte o zaman, **İslâm** ile **Müslümanlığın**, keza **Müslim** ile **Müslümanın** ne kadar ayrı, ne kadar farklı ve birbirlerine ne kadar benzemediklerini gerçek mânâda anlamış olur.